

გ ა ჯ მ თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან.	თვე	მან.
12	10	6	6
11	9 60	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი ერთი შუარი

ივერია

გაზეთის დასაყვებად და გერბი განცხადებამ დასაყვებად უნდა მიმართოს: თვითონ რედაქციას, ანუ: ვაჭაბაძის ქუჩაზე, ვარანდოვის ძეგლის პირდაპირ, ანუ: გრუზინსკის სკოლაში; წერს-თვითონ განცხადებებს დასაყვებად დასაყვებად, სადაც დასაყვებად განცხადების სახელია: სასახლის ქუჩაზე.

ესი განცხადებები: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაზეტი.

1877—1893 ს ა ჯ მ თ ი ლ ი რ ს და ს ა ლ ი ტ ი რ ა ტ ი ყ რ ს გ ა ზ ე თ ი 1877—1893

მღვდელი იოანე დავითაშვილი სთხოვს ნათესავთა და ნაცნობთა მოპირანდნენ 19 ივლისს, 9 სათზე, სოფ. ზემონიქოზის ტაძარში, დასასრულად წლის წიგან-ბანაშვილზე, ხოლო ერთი გარდაცვალებული: მის მეუღლის **ვაჟი იოსების ასულისა** და შეილობის 14 წ. პასილის სულის მოსახსენებლად.

„ივერიის“ და „იველი“ რედაქციას ამ წლის ივლისის 9-დან გადადის ხელს სადგომში: დიდი ვიდეოაზნი ქუჩაზე, ანუ ვახუშტის სახლში № 22.

(3—3)

ახალი ამბავი

* ცნობილი მეცნიერი საფრანგეთისა ა. მარონი, რომელიც იმ თვეში ჩვენს ქვეყანაში ფილოსოფიის მღვდელურ ვენახების გასინჯად იყო მოწვეული, უკვე წასული თავის სამშობლოში, საიდანაც ერთს პატივცემულ ქართველს წერილში, სხვათა შორის, შემდეგსა წერს: „მომავალი მღვდელი სურათი კავასისა და მასთან ერთად საქართველოს ყველა კეთილშობილ შვილების სახე ერთ-თავად თვალ წინ მიდგა“.

* ჩვენ შევიტყუეთ, რომ ბანი ფილოზოფ ქორიძე, ბანიანტონ ლუმაბაძე და იმისი შვილი ბოლოჩინი მ. დავითა უკვე შესდგომიან ვაჭაბაძის ნოტებზე და დადგნა და რამდენიმე საგალობელი კლდეც გადაუღიათ პარაკტიონიანად.

* მკითხველებმა უკვე უწყაინ, რომ ქალაქის გამგეობის ბრძანებით ტფილისის პოლიცია თავზედ ქუჩის ანგრევს იმ სახლის პატრონებს, რომელთაც ქალაქის განაპირას ქალაქის ადგილებზედ ქიხები აუშენებიათ. თუმცა ამ საქმის გამო, როგორც ჩვენს ვაჭაბაძეში, აგრეთვე რუსულ ვაჭაბაძეშიც დაბეჭდილი იყო, რომ ქალაქი როგორც დაგეგმოს და კომპანების პატრონებს და არ დადგნოს, ქალაქის გამგეობა მინც თავისას არ იშლის და გნალო აი რა ღონისძიება მოუგონია. გამგეობასა სურს ეს ადგილი დაწინაურდეს და სხვათა დეკორაციის გაკეთებას ეხლავე ადგილად ითქვას, რა შედეგი მოელოდა ასეთი განკარგულება. ვინ იცის, ვის ჩაუვარდება ხელში ეს ადგილები, რადგანაც, რასაკვირველია, ღარიბ დატყვევებულ, ქალაქის განაპირას დასახლებულ ხალხს შეძლება არა აქვს და დიდ ფასად ვერ იყიდოს ზემოხსენებულ ადგილებს და ისინი, ვინც ეს ადგილები ჩაუვარდება ხელში, კარგს დღეს არ დააყრიან ქიხის პატრონებს.

ფელეტონი

ბავსი „სიყვარული“

რა ხმას მოგაწოდენ აქითა, რა ვენათ, დამაბებს რკინითა; გარს გაღაფანა მარტია, დადღვებული რკინითა. მარტო მზე მამდის სტუმრადა, ხეივს გაღამივადგებს დილითა; სხვა არც მოკეთე მამია, არც ვინ მკითხულობს შინითა, არც მესმის შენი ამავე; ვერც სადმე ვნახე თვლითა! სხვა ეშურება სოფელსა, ძღუბა სიკაცხლის ხილითა, შენმა მზემ, მეც ერთს წამსაც ვერგინა მწახოს ლხინითა. ვეად ვარ უშენობითა უკურნებელის ჭირითა; მუნჯი ვარ, სიტყვა არც ერთი

ქის ადგილებზედ ქიხები აუშენებიათ. თუმცა ამ საქმის გამო, როგორც ჩვენს ვაჭაბაძეში, აგრეთვე რუსულ ვაჭაბაძეშიც დაბეჭდილი იყო, რომ ქალაქი როგორც დაგეგმოს და კომპანების პატრონებს და არ დადგნოს, ქალაქის გამგეობა მინც თავისას არ იშლის და გნალო აი რა ღონისძიება მოუგონია. გამგეობასა სურს ეს ადგილი დაწინაურდეს და სხვათა დეკორაციის გაკეთებას ეხლავე ადგილად ითქვას, რა შედეგი მოელოდა ასეთი განკარგულება. ვინ იცის, ვის ჩაუვარდება ხელში ეს ადგილები, რადგანაც, რასაკვირველია, ღარიბ დატყვევებულ, ქალაქის განაპირას დასახლებულ ხალხს შეძლება არა აქვს და დიდ ფასად ვერ იყიდოს ზემოხსენებულ ადგილებს და ისინი, ვინც ეს ადგილები ჩაუვარდება ხელში, კარგს დღეს არ დააყრიან ქიხის პატრონებს.

ამ მიზეზის გამო ქალაქის ადგილებზედ აშენებულ ქიხების პატრონებმა მიპირათეს თხოვნით ქალაქის საბჭოსა და ტფილისის გუბერნატორს. საბჭოს სთხოვეს, ეს ადგილები იმ პირობითა და იმ ფასად დაეითმეთ, როგორც დადგნობილი ჰქონდათ უწინ უცხო ქვეყნებიდან მოსულ ვაჭაბაძეებს, რომლებიც ესაო ამომჩვენებულ არიანო. ხოლო ბანს გუბერნატორს სთხოვეს, განკარგულება მოახდინეთ, სახლებს ნუ დაგინგრევენ იმ დრომდე მინც, ვიდრე ჩვენს თხოვნას ქალაქის საბჭო არ განიხილავს. „Kavkaz“.

* ტფილისის ახლის თეატრის აშენება ცოტ-ცოტათი სრულდება.

ოჯორბთის სამოქალაქო სასწავლებელი და მომავალ სამეცნიერო განყოფილების ბაღი.

„თუ კარგს დასაძამს დასასრული არა აქვს, არაფრად ჰქონდა“ (კრწანელი)

„თუ დაძინა მჭურს, რომ მისი სტოვარა ისეთი იყოს, როგორც კაცს ეყარება, არც ბევრის იმდენ უნდა იქონიოს და არც სასოვნად წარვიყვითოს.“ (დავითარი)

(დასასრული *)

ამ წერილის დასასრულს იძლევა ბული ვართ მკითხველის ყურადღება ერთს გარემოებასაც მივაქცევით. ჩვენს თითქმის ყოველ კეთილ საქმის დაწყებას და იმის განხორციელებას, არ შეიძლება, უარის-მყოფელი არ გამოუჩნდნენ. რა არის

გარედან თეატრის შენობა თითქმის გათვებულია და ესაო შეგინდვან შეუღებებიან შენობის დასრულებას.

* დღევანდელ დღიდან ტფილისის პოლიცემისტრის სამმართველოში, როგორც შარბი იყო, მიიღება შემოწირულება უფასო საჩუქრის განსამართავად ტფილისის დარბ მცხოვრებთათვის.

* რადგანაც ამ ბოლო დროს ტფილისში ძლიერ გახშირდა კუქის ავადმყოფობა, ამის გამო 11 ივლისიდან პოლიცია შეუდგა ბაზრების დათვალიერებას. პოლიცია ისტატიკა ადევნებს თვალ-ყურს, რომ ბაზარში შემოუსვლელი ხილი არ იყიდებოდეს. აგრეთვე ბანს პოლიცემისტრის თანაშემწეს განზრახვა აქვს მიმართოს ქალაქის გამგეობას და სთხოვოს, მიაქციოს ყურადღება იმ პოვოსკებს, რომლებმაც საყსაბოდან ხარკი მოაქვე განსაკიდდა, და უბრძანოს ყასბებს; რომ ეს პოვოსკები ძლიერ სუფთად იყოს შენახული.

გერბა ამის ტფილისის პოლიცემისტრის თანაშემწემ ბანს სკოლოვსკიმ მიპირათა ბანს გუბერნატორს და სთხოვა, განკარგულება მოახდინეთ, რომ ქალაქის თვითმმართველობამ გამართოს კრება საინტარო დასების თავმჯდომარეთა და სასინტარო მკურნალოთა, რათა განიხილონ, რა საშუალება უნდა იქნეს მიღებული, რომ ტფილისში ხოლოცა არ გადმოვიდეს, და აგრეთვე შეუდგნენ ქალაქის დაწინაურდასუფთავებასაო.

* 9 ივლისს უკვე დასრულდა აღწერა საფთაქო წამლებისა, რომლებიც ცეცხლის წაქიფების შემდეგ აღმოჩნდა არისტოკრატის საფთაქო წამლების საწყობში. თუმცა ესაო მწილია სწორედ ითქვას, რამდენად ღირს ყველა ეს წამლები, მაგრამ ვარაუდით-კი, ამბობენ, ვაქცილებით მეტი ღირს, ვიდრე დაზღვეული იყოთ.

ი. ი. 15 ათას მანათელ მეტი. თუმცა იმ დღეს, როცა საფთაქო მანათლის ცეცხლი წაქიფდა, მანათლის ძლიერ ცოტა წამლები აღმოჩნდა, მაგრამ სამაგიეროდ საწყობში, რომელიც ქვემო საფთაქოში, ძლიერ ბევრი წამლები ყოფილა. ამიტომ ამბობენ, რომ არისტოკრატის მანათლისთვის ცეცხლი ვისმეს მტრობით წაუქიფებიაო.

* 8 ივლისს, ქ. ბაქოში, ქალაქის ბაღში, კლუბის ზემოთ, აუზში იპოვეს კაცის გვამი. არც თავი გნა და არც ხელ-ფეხი იპოვეს დღეს უკნის მოედანთან იპოვეს ამ გვამის ფეხები და მარჯვენა მკლავი, ტლოში გახვეული, და კიდევ ცალკე მარცხენა მკლავი და მოჭრილი თავი. ჯერ არ იცან, ვინ არის ამ სახილარ მკვლელობის ჩამდენი, მკვლევარ-კაცი, რომ დანაშაუდ ჩამდენიმე კაცი უნდა იყოს. ეტყობა, დაჯერებული კაცი, მერე გვამი მკვლევარად და ეტლით წაუღწამოულიათ.

* ასახ-სესაქი, 9 ივლისს: 5—16 ივლისის რიცხვებში ეგზამენები იყო დანიშნული აქურ საქალებო სასწავლებელში. სწავლა დასრულდა წლის 9 მეგრებმა. როგორც ამით, აგრეთვე სხვებმაც მშენებარ დაიჭირეს ეგზამენები. განსაკუთრებით კარგად უნებდნენ რუსულად და ქართულ ენებში. კარგად შესწავლათ საქართველოს გამოჩენილ კაცთა ისტორია; უკითხნათ „კაცთა ადამიანთა“ და „ჯეჯელი“, გარდა ზოგიერთ სხვა ქართულ წიგნებისა. ჰქონდათ მიღებული ცნობანი ელენტიონის ქართულის გამამტაკიანად—ერთის სიტყვით სასურველია, რომ მომავალშიც საგნების სწავლება ეგრე კარგად მიდიდეს, როგორც წერილში. საზოგადოდ უნდა ესტყვათ, რომ ქნის ბანილიან ბებურიშვილის ზრუნვამ ფრიალ წინ წასწავია ამ სკოლის საქმე. ეგვე უნ-

და ითქვას მ. ს. ბერიძის ქალის მოქმედებაზედ. უკეთეს მოსწავლეთ, მიიღეს ქან ბ. ბებურიშვილის ხელი და მასწავლებელის თვითონ წიგნები, აგრეთვე ქართული წიგნები და ურილი სასწავლებლის ზოგიერთი მასწავლებლის ზოგიერთი მასწავლებლის ხელი და ბერიძის მომავალ სექტემბრისა და ახალ-სესაქიში აღარ იქნებინათ, რადგან სამახხურსა და სასწავლებელს ბელ ადვილს იცვლიან. თუ ქნის ბერიძის მასწავლებლობის დროს რუსულად და სხვა საგნების სწავლება კარგად მიდიდა, ამის მიზეზი სხვათა შორის ის იყო, რომ ამის დროს ქართული, როგორც სამშობლო ენას, მიმართავდნენ და თვით ამ სავანსაც ასწავლიდნენ, რაც იყო თით ბან დირექტორად სცნო. იმდროინდელს ქვენას, რომ მომავალში ამ სკოლის მზრუნველობა და მასწავლებლობა მიეღოს იმისთანა პირი, რომელთაც უნდა იყოს მოღვაწეობით და საქმისადმი სვეარულით დღესახებურებისთან თანაგრძობა საზოგადოებისა. იმდენ ვიქონიოთ, რომ მომავალი მასწავლებელი არაოთ აუ შეაფერხებს ამ სკოლის საქმეს, არამედ წინ წასწავს მას უფრო. ამ იმედით ვეგებებით მას სენაკლები. სასურველია, რომ სკოლის მზრუნველობას მიიღებდეს ისეთივე მიმართულების გვამი, როგორც იყო ქანბანიან ბებურიშვილისა.

ჩვენს სამთხველოს საქმე უკლები არ მიდის. ვისაც სურს, შინ დააქვს საკითხავად წიგნები; ვისაც უნდა, იქვე კითხულობს. წესები წიგნის კითხვისა, თუ წაღებისა საკითხავად შედგენილი გვექმნება სექტემბრისაში.

* 11 ივლისს ტფილისის მცხოვრებელს სილიბიტო კვაძის სადგურის დამოპატრონის ქუჩაზე ცეცხლი გაჩნდა და იმეფა სახლის ძეგრი. ცეცხლი შინაურება ჩაქარეს. სახლი დაღვეულია და ზარალიც მკითრა.

* 10 ივლისს ტფილისის მცხოვრებელი მანათითაო, თუ არა—სამეურნეო განყოფილების დაარსებაზე უარი სთქვითო. საბუთები ასეთის ქაღალეზისა—არც ძმარი, არც ღვინო. ერთი ამ უარ-მყოფელთაგანი ბანი დათიკო ვერძიანაშვილიც ყოფილა, რომელიც სინის ეს „ივერიის“ მე-99 ნომერში დაბეჭდილი „საკუთარი რამეურეუბ“—დამ.

ბანი ვერძიანაშვილი ამბობს: „მართალია, ცალკე სასწავლებელს ხარჯი მეტი მოუწდება, მაგრამ სარგებლობაც მეტი იქნება, განყოფილება გაჩვენების—როგორც გამოიკვეთა (?), ის ვაქან ჩიტა გამოადგება, რომელიც ვეფხვან არა დარს და გაბაღან ვიდეკე მტეა წაადგება“. გამოკიდებით ამბობენ, სამეურნეო სკოლამ რომ მართლა ხალხს მოუტანოს ისეთი სარგებლობა, როგორც ბანს ითამებს ცეცხლი და ჩვენც—50 ათასი მანათი სრულიად საკმაო არ არისო.

*) იხ. „ივერია“, № 145.

სტრენე დანილიანი ბანაობდა და მტკვარ-
მა მოიტაცა, მაგრამ მალე მიეწველნენ და
გადაარჩინეს.

„* 12 ივლისს სოფ. ლამის-ყანის მცხო-
ვრებელი სილაჩაძე ძამაშვილი რუტუს ქუჩა-
ზე თავის ლაბარზე მარამას წაუჭებდა და
რამდენხანს ვადას დანით დასჯა. დამაშა-
ვეს დატყვევნა. ქალი სამეურნალოში გაზაზ-
ნეს სავაჭროდ.

დაბაბტ სოფელი

(მოუწილო ამბავი)

ზემო-იზიანი. ნათქვამია: ავი-
საც რა სტკივა, იმაზედ ლაპარაკობსა. რომ ვადაშლით გვხვებო-
ბი, შეხვდებით ყოველგვარ წერი-
ლებს. ერთი იწერება: ამა-და-ამ სო-
ფელში, თუ ქალაქში, ესა-და-ეს უბე-
დებოდა მოხდა; მეორე იწერება
ხალხის გაქრებებზედ, უგზობობის
მიტყუობა, ყველა სტილიობის თავისი
მდგომარეობა გავხივებ, შემწეობით
გამაჯიყენოს, რაო და იქნება, ვისაც
ჯერ არს, უწრადღება მიაქციოს და
შესაუფრო წაბლი მოგვეცეს განსა-
კურნებლადო. ხალხის მდგომარეო-
ბაზედ ყოველ მხრიდან იწერებინა,
ხოლო ქიათურის ახალ გზიდან-კი
თასამი თუ ერთი წერილის შეხვედ-
ბით გავხივებ. თუ შეხვდებით, ისიც
იხივებინა წერილს, რომელიც არ
გაიხატავს ყველა იმ უბედურებას და
უწყსობას, რომელიც არა იშვიათია
ახალ რკინის გზის ღირსდაზღვევ.

სწორედ დადგინდებაში უკეთე-
ლი ქიათურის გზაზედ მომუშავე ხალ-
ხი, მაგრამ ხმა არაიერ იტებს. ჩაუ-
ღუნევე თავი და კინტს არა სძრა-
ვენ. არა ცილიობენ, რომ თავისი
მდგომარეობა უნდალეს მთავრობას
შეატყობინონ და სხვაგვარ შეწყვი-
და, რომ უხეზბათ ვისმეს, რატომ
არავის ატყობინებთ თქვენს მდგომარე-
ობას და არა სხვათა შემწეობა-
საო, გიპასუხებენ: არა გამოვა, რომ
ვსთხოვო მერს ამის მხილად დევნა
და ხარკი უნდა, მეტი არაფერი.
სხობვი ვისმეს, ამის თხოვნის დაწერა
უნდა, თხოვნას მარკები, მასელა-მო-
სელა და ბოლო კი ტყვეობი და ბო-
ლოცი გამოვა. ბოლოს მტყუნად
ისევე ჩვენ გამოგვიყვანენ და ამოდენა
უბედურებას იმ თხოვნის ხარჯიც უნდა

აგრეთვე—არც ერთი სამეურნეო
სკოლა იქმარება მთელ მასობათვი-
საო. სპეციალისტი, გამოცდილი კა-
ცი ვახლდათ, რომ ვიდრე უკანა-
სწრული თავად-ახაფრთა კრება და-
იწყებოდა, კომისიის განუშარტა შე-
მდგომარეობის აზრი: დაბალ სამეურ-
ნეო სკოლის შესახებდაყოფილ-
სკოლა არა ნაკლებ 17—18 თა-
სის მანათიას. შესახებ 25 ვერს—ლი-
საგან ასე ადვილად გადაწყვეტილის
აზრისა, რომ სამეურნეო განყოფი-
ლების დაარება „მოცდენა და სა-
ზარლო“, შემდგენ მოგახსენებთ: ა)
დაუქრელი თევზი ჯერ არავის და-
უფრავს; იმის მავალითივი არის,
რომ ცალკე სამეურნეო სასწავლე-
ბელსა, რომელზედაც 5 თასის
მანათზე ბევრად მეტი იხარჯებო-
და, ვერაფერი სარგებლობა მოუტო-
ნია; ბ) მთელი დასავლეთ ევროპის
და ამერიკის სახელმწიფოები მოფე-

დებამტება. რომ აპყვეთ ქიათურის
რკინის გზის ღირსდაზღვევ, შორანდგან
დაწყებული ქიათურამდის, და ქიათ-
ხით, ვინც შეხვდებით, უზარალო მუ-
შიღვან დაწყებული ინტერესამდის,
თუ რა მდგომარეობაში არიან, გაი-
გებთ, რომ არაიერ არ არის ზღელი
კმაყოფილო. ყველა იმის გაიძი-
ა. რომ მოვიდეთ, პერანგი მაინც
გვეცავო და ახლა-კი ტიტველო უნ-
და ჩავიღებ სახლში“. ვერავისაგან
ვერ გაიგონებთ, რომ ჩემი შრომა
ჯერადონად დავილოდოვ და რაც
ვიშროებ, შრომის ფსა ავიღო.

სწორედ რომ ყურადღების ღირსია
ამ გზაზედ მომუშავე ხალხი. საწყლები
თი თავიანთ სახლს, თავიანთ ცოლ-
შვილს მოსცოლებინან და მოსულან
აქ სამუშაოდ, იქნება ორიოდ
გროში ვიშოვით და ცოლ-შვილი
შემშლით არ ამოგვიწყდესო. საწ-
ყლები თავის ჯანსა და ღირსს არ
ზოგავენ, მაგრამ მათდა საუბედუ-
როვად, ყველი იმედი უტრუვდებით
და დაფუთულ-დაფუთვილი მიდიან
სახლში. საქმე ისაა, ერთს თთვეს
რომ იშუშაონ საწყლებმა, ვინ იცის
სიღვან გამომხეველივინა, ორს თთვეს
ფულის აღებას უნდა უტყაღონ და
რაც იმ ერთს თთვეში ენებებთ, ამ
კუდად ერთხანში საქმეოდ არ ჰყო-
ფნით. მუშებს თავის დროზედ ფუ-
ლი არ უტყაღო. ვინც თავზედ ად-
გიან, მუშებს ეუბნებან, იმ ახლა
მოაკეცენ ფულს, იმ ახლაო, და ასე
მოტყუებით მთელს თთვეს და ორს
თთვეს ალოლინებენ.

თვით გამგებნიც საქმისა, რომელ-
თაც ქიათურის შროს გაკეთება აქვთ
მინდობილი, ძალიან გულ-გრილიად
ეკადებენ მუშა-ხალხის შევიწროე-
ბულ მდგომარეობას..

ცხლა ავიღათ ამ გზაზედ მოვაჭრე
ხალხის მდგომარეობა. ამ ღირსდა-
ზღვევს სამგან-ითხება აქვთ გაღებული
ლქელი გზის მმართველობის ნება-
დართვით. ღუქები სწორედ რომ მშვე-
ნირად აქვთ მოწყობილი. ამ ყოვე-
ლზედ დაღუბნ ქვეყანაში და გზებში
ისეთს საქმელებს და ღირსის გასათვე
ზინას შეხვდებით, რომ კიდევ გა-
ვიკრებდებით. მზარეულებს ოცს და
კვირდათს მანეთს აძლევენ და მზა-
ღებინებენ იმისათნა საქმელებს, რომ
მოლოთნისაც ქალაქის ადგილის
თქვენს მოყოლებულ სასტიკობაშიაც
იყრ იზოვით. რომ მიზრძანდეთ და
აქვთ ვაჭრობას უყუროთ, იტყვიო,
რომ მთელი ამ გზის გასაკეთებელი

ნოლია პირელ-დასაწყისის სახალხო
სკოლებით და, მიუხედავად იმისა,
რომ იქ ცალკე აგრონომიული სკო-
ლებიც (დაბალი, საშუალო და
უმაღლესი) ბევრია,—ასეთს სკოლებ-
თან ან განყოფილება დაარსებული
(აგრონომიული და პროფესიონალ-
ური), ან-და იმავე სამეურნეო სკოლის
ხასიათი აქვს მიცემული, რათა ყმაწვი-
ლებმა თეორიულ-განქმელების სწავ-
ლასთან შეიძინონ პრაქტიკული, ცხოვ-
რების რაგმისადევი ცოდნა; შიგ-
ნით რუსეთის და კავკასიაში ბევრად
სამოქალაქო სკოლასთან და ადგილ-
ადგილ სასოფლო სკოლებთანაც ამ
უკანასკნელს წლებში დაარსდა და არს-
ულანკედ სამეურნეო, სახელოსნო,
სა ტელეგრაფიო და სხვა გვარი განყო-
ფილება.)* როგორ უნდა იფიქროს აი-
თმა: ჩამოთვლილს ქვეყნებში არიან

*) ჩემში, სოფ. კულაში (ქუთაისის
მახლობლად) ამ (სამოსწავლო) წლის ბო-

ფული ამ ორიოდ მოვაჭრის ხელში
ჩავარდნილაო. ეს ასე გვიგონებთ,
თუ კარგად არ გამოიკვირებთ და არ
გაიგოთ საქმე. უნდა მოვახსენოთ,
რომ აქვთ მოვაჭრეთა მდგომარეო-
ბა მუშა-ხალხის მდგომარეობაზედ
უფრო გლახა ცოცლია. ყოველი
კაცი ამ გზაში: მოსამსახურე, ინე-
ნებრები, თუ ტუნებრები, თუ რი-
ადიკები, თუ მუშა, შეღიან ღუქ-
ნებში, სვამენ ჰაერს და ეუბნებინან
მეღუქნეს: ჩემზედ დაწყებო. მე-
ღუქნესაც რაღა ჯანი აქვს, მოდგება
და სურს, მაგრამ მიიტყმი ვინ ვახ-
ლავთ? ამ ნაირად თითოეული მეღუ-
ქელი დიდადონ ნისია ექვს ეგრემუ-
ლს, რომლის აღებასაც ისე აღარ
ვიღებთ, როგორც შარშანდელის თო-
ვის ნახვას..

ქიათურის რკინის გზა, როგორც
„იფირის“ მკითხველებმა უკვე იცნან,
არის დაწყებული სწორედ იმ ავი-
ლიდგან, სადაც მდინარე ვერილა
ერთვის მდ. ძირულს. გზა მიჰყვება
მდელ ვერილის პირს. გზა ღღეს იქა-
ვლის არის მიყვებით, რომ პი-
ტურაში მისვლას უკლია კიდევ 10
ვერსი. როგორც „იფირისში“ იყო
მიხსენებელი, შავი ქვის ზიდვა დი-
წყეს რკინადგან. რკინაში მხოლოდ
სამი კაცის ქვა დაყრილი: მ.
ნ. ლლობერძისა, გაჩქილაძისა და
სიხარულიძისა; დანარჩენებს-კი არ და-
უყრიათ რკინაში, რადგანაც იქ ღიდი
ხანი არ დარჩება. ღიდი სამე იქმე-
ბა, რომ ერთი თთვე დასწეს, ხოლო
ერთს თთვეს იქით შავი ქვის ზიდვა
დაიწყება სალიეთიდან (სალიეთი-
დან ქიათურამდის სულ 7 ვერსი). ვი-
დრე იტყვიან გზა სწორ გაკეთებულად;
ყვირილში (დ. ზესტაფონში) ქვის
ზიდვა კიდევ არ მოუხსიათ ურებიდან
და ცხენებით, რადგანაც ღღეს არ
შეუძლებით რკინის გზით იმდენი
ქვა გადაიტანონ, რამდენიც მოათო-
ვნილებია. რკინის გზით ორს ანუ სამს
ღღეს ერთხელ გადაიტყ შავი ქვა
15—20 ვაგონით (ვაგონში ჩადის
250 უთო).

რაც შეეხება თვით რკინის გზას, უნდა
ვისტკიავთ, რომ სასიარულოდ ძალიან
სუფთხოლოა ღღეს, და შემდგომ
იქმნება, არ ვიციო. თუ არ გვიღიან
ამ გზით და პირველად მოვიხდათ
სიარული, სწორედ რომ შაში ავი-
ტანნი. მეტის-მეტა მიხვეულ-მოხვეულ
ნია გზა არის. განიერ ღირსდავით
გზად რომ გადაკეთონ ეს გზა, ერ-
თი იმოღენა ფული დაეხარჯებთ,
რაც ცხლა დაიხარჯა. ამას დაუმატეთ

თუ არა ავარანობი და სხვა შეგე-
ბულნი კაცნი, რომ ასეთს „იკნაჩრის
ბიღვანს“ გამოაქციებთ ამოეტელს
წარჩინებული ნაწილი კაცობრიობა-
ზე. ესეც განა არ იყოს, ზრუნება
მ. ვილი, რაყაფილებების ბრძოლა
იგივე სამოქალაქო სასწავლებლის
უფროსი იქმნება, რომელიც როგორც
მიღებულია, სამეურნეო ცოდნაში
სპეციალისტი ვერ იქნება (მაგრამ
არც ბაიუქში). წარმოვიდგინოთ, რომ
ეს უფროსი თთვი-ნება და ქვის გარ-
დასული თთვი-მოკერე კაცი გამოდგა
და ჩავრია სპეციალისტი მასწავლებლის
საქმეში, როცა ამ საქმის მოხლიად
არაფერი ვაგვებთ. რა უნდა მოხდეს
მაშინ? აი რა: მასწავლებლობა, რო-
გორც ხელ-ქვეითობა, ან უნდა დათუ-

ლის გაიმართა სამეურნეო განყოფილება,
სადაც მასწავლებლად დანიშნულია მეურნე-
ლი, რომელმაც უკლებან დაამთავრა სწავლა
უშანის მიწა-მოკმეების სკოლაში.

ისიც, რომ გზა ჯერ კარგად გამოვ-
რებული არ არის, ზოგან რელსები
ძირს არის დაწული და ზოგან-კი
მალაია. გვიგონებთ, ან ცხლა გადა-
ღრება მატარებელი, ან ცხლა. მარ-
თლიც და ორს ღღეს ერთ-
ხელ რომ მაინც არ გადასცდეს
ლიანდაგს მატარებელი, შეუძლებელ-
ლია. კიდევ კარგი, რომ მატარებელი
პატარა და ვაგონებიც მსუბუქი
(თითო ვაგონი მოდის 64 ფ.) თო-
რემ ბევრი უბედურება მოხდებოდა.

მთელს რკინის გზას მისდგეს განა-
ტყველი. ეს გზატყველი, სანამ
რკინის გზას დაიწყებდნენ, კარგი
იყო სასიარულოდ. ცხლა-კი ძალიან
გავრცელებაში არიან საწყლი მეურ-
ნეები. რკინის გზამ ისე შეაფრთვა
გზატყველი, რომ ზოგან ძოღის ვა-
ტრევა ურები. გზის სიეწროვს თა-
ვი დავანებოთ. ზოგან, სადაც გზა-
ტყველი რკინის გზას დაუტყვევია,
სამაგიეროდ ისეთს ავალის გადაუ-
ტანია, რომ, ურები თუ ჩავრდა,
ახო უღელი კამეჩი ელარ ამოიტყა,
იხილა-მასლო სოფლები ღიდ გავი-
რებაში არიან, რადგანაც რკინის გზის
ლიანდაგს ჯერ უარაღოთ არა ჰყავს.
ამ ერთი კვირის წინედ მატარებელ-
მა ისეთი ხარი გაუტყდა ერთს სა-
წყალს გლესს, რომ ეს ხარი თვის
თავს ერჩია.

ბასილა

ნარკვევა

(გრუნალ-გავრცელებიდან)

ამ უკანასკნელ 10 წლის გან-
მავლობაში ეკონომისტებმა მიმო-
ტრებული უწრადგება მიჰქციეს ისეთ
საგნებზედ ბაქის ადგებას; რთ-
მიდონ უკვე დიდურ და უზრ-
ველეს საჭიროებას არ შეადგენენ
ხალხისათვის. ამ ეკონომისტების
წევალით სფერანგეთის დეპუ-
ტატთა პალიატის სურდა ამის წი-
ნად ბაქი დედუა ფორტუნიანოზე
და ლიფრეიზედ, მაგრამ სენატორ
არ დასთანხმდა და პალიატამაც ამ
განზრახვას თავი დაწება. ან-კი,
მათილად და მართლად, ღირს განა-
სეთ მცირე რამისთვის სენატმა
მოამჯუროს მდიდარი და გავლენი-
ანიი ხალხი..

ამას წინად გერმანიის ცნობილ-
მა ეკონომისტმა, პრადექსორმა,
ავსტრიის მინისტრ-პრეზიდენტად
ნამქოვამ და აწ ფინანსთა მინის-

მის და დაუჯეროს თვით ნება უფ-
როს ყოველივე, რასაც თუ უფროსი
ბრძანებს, ან-და აიღოს ქული, იყ-
რას გულ-ნაზადი და მასწავლებლო-
ბაზე ხელი აიღოს... ყოველივე ეს
ძლიერ აღვიდა შესდგენილი და
პარაქალო კომისიისა, რომ უხლავი
მიხვდა და ივარუდა. ვინც ამ სიტუ-
აციას წაიკითხავს, აღბად იფიქრებს: სა-
მოქალაქო სკოლების უფროსებისა-
თვის დიდი უფლებანი მიუნიკებთ
რუსეთში, თითქო ეყვების ადგილი
უქირავით, და იმათ თითონ-ბელო-
ბას ადვირი და სახლავი არა ჰქო-
ნიაო. ამის პასუხად ვიტყვი: ა) სა-
მოქალაქო სკოლის საქმეები აღზრ-
და-სწავლებისა და შესახებ-გასავა-
ლისა სკოლის პედაგოგოს რჩევის
ხელშია; ყოველივე საგანი და საქ-
რობა, რჩევაზე გაირჩევა და ასე თუ
ისე გადასწავლება რჩევის წევრთა ხმის
უმეტესობით; ბ) სკოლის წარმოამა-

ტრმა შეუფერ დაჰებება ბერლი-
ნის კერნალ „Zukunft“-ში თრიადა
საუკრადგება წერილი ზემოხსენ-
ებულ სავანის შესახებ. პრაქტიკე-
ული ეკონომისტის აზრით, საჭი-
რთა ბაქი დადოს ყველა იმ სა-
გნებს, რომელიც მხოლოდ სო-
მონებისათვისა და ფუფუნებისთვის
არის გაკეთებული. რასაკვირვე-
ლია, ამ წერილს შეუფერ არ
მოუწონებს ადგილცობა, რადგან-
ნაც იმის აზრით საჭიროა ბაქი
დადვას ყველა ისეთ სავანს, რომ-
ელიც საყოველ-დელო და აუცი-
ლებელ საჭიროებას არ შეადგენს.
მინისტრის აზრით, ამ საგნებზედ
ბაქისაგან მოთხოვრებას დიდად
შემოსავალი ექმნება.

მოგვეხვს ადგილცობა შეუფერს
წერილიდან.

დადგინების სახლს და განსაყუ-
რებით სასტუმრო ოთახსა, სა-
დაც, დადა სხანა, გადამკვეთს მქე-
ნაერის სქიას აუგვას მასთანად, ნა-
სხავი ძიარბის აუგვას, რომელიც, რა-
საკვირვებლად, სრულად არ არის და-
დვად საჭირო და უფლებელი. ნასხავი
დადა მატარა მქენაერს ძიარბის
სტოპებს, დადას და მატარა შეა-
ფერს, დადას და მატარა სავანს და
სავანს; ოქროთი მოქმედებს ჩან-
ჩიებს, ოქროთა დაფარული ტყუებს,
სარკებს, ძიარბის ფარდებს, ოქ-
როთი ქსოვალს შადაებს, პარკეტის
იტყებს, სესა-და-სესა ქანდაკებს, სა-
კრადებს, აბრეშუქობას, და სხვებით
გადაჭრულს და მოაფინებს საკრამ-
ელს; ძიარბის ადამიანს, მქენაერს
ფარს წივებს, (რამდენსაც აჩვენს
არა ვითხვებოდა), ფორტუნიანოს,
გაქმისაშუმს, შანინოს და სესა. სა-
სადაო ოთახსა ნასხავი ჯერდვას
და პროფის სწავლებს, შანინოსა და
სქიანის ფარფარს; საწაფლად სესას
ოთახსა მატარა სავანს, ძიარბის
ქსოვალსა მართლად პარანგებს და
შადას შარებს, აუფინებს ძიარბის
შადაებს, გაბებს, სულოთმანებს, ქო-
დაებს, მასობას და ჯან იგის გადევ-
ნებს. ეყვად ამას დაფრესი კადვე
ძიარბისა ეტლები, მქენაერს ცხენ-
ბა და მთელი გროვა მოსამსახურე-
თა; დატყუბთ, მკეტლები, მსახურეობა,
მრეცხვების, მთავანება და სესა..

სხვად კადვე ძიარბისა და ძეგლ-
ბურა თთვი ანდა, სურათთა და
ძიარბისა სწავლად... ეყვად ეს ძიარ-
ბისა სამკაფლა სწავლა ოთახსა
და შავი თთქის აჩვენა სესაო-
რობს. ეყვად ამ საგნისათვის აუ-
დგენელად, უფროსად, ინიშნება
სამოქალაქო სასწავლებელში ერთი
მასწავლებელითაგანი, რომელსაც ეყო-
ლებთ ინსპექტორ-მასწავლებელი; იმა-
სა, როგორც რჩევის თითოეულს
წევრს, ერთი ხნა აქვს რჩევაში, გარდა
იმ შემთხვევისა, როცა პედაგოგოსთვის
რჩევის წევრი რომელიმე საგნის
გადაწყვეტის დროს ორ თანაწორ ბა-
ნაკად გაციფინან; მაშინ ინსპექტორ-
მასწავლებლის ხმის უარესობა აქვს
კანონით მინიჭებული და ის მზარე
გაიმარჯვებს, რომელსაც იგი ეყუ-
თენის; გ) ბოლოში და კავკასის სა-
ხელოსნო სასწავლებელში, განჯის
პროფესიონალურ სკოლაში და სხვ;
სახლხო სკოლებში (სამოქალაქო,
სამაზრო და სხვ.) უფროსებად სულ
არა-სპეციალისტები არიან; რუსეთში-
აი, მათც განათლებულ ქვეყნებშიაც
ასეა. მათ იქიც წყალ-წოდებულ და
სახარალოდ უნდა ჩასთავიან ასეთი

